

RINGSAKER, REGION HEDMARKEN I INNLANDET

Regionen består av kommunene Hamar, Løten, Stange og Ringsaker. Regionen har typiske flatbygder hvor korn-, grønnsaks- og bærproduksjon, samt kraftfôrbaserte husdyrproduksjoner dominerer. I de høyereliggende områdene dominerer de grovfôrbaserte produksjonene.

Regionen har mye landbruksbasert industri og solide kunnskapsmiljøer innen landbruk, blant annet med det nasjonale tyngdepunktet innen husdyravl og planteforedling.

LANDBRUKSKOMMUNEN RINGSAKER.

I Ringsaker finner du et svært omfattende og variert landbruk. Med et jordbruksareal på 193 000 dekar – av dette 164 000 daa fulldyrket - og 612 000 dekar produktiv skog er Ringsaker en av Norges største landbrukskommuner.

Landbruket i Ringsaker preges av små og store gardsbruk, stort mangfold av produksjoner, stort produksjonsvolum og varierende naturgitte forutsetninger for jordbruksproduksjon.

Det er 550 jordbruksforetak, hvorav 430 husdyrbruk i kommunen.

Årlig slippes om lag 18 000 sau og 1 750 storfe på om lag 580 km² fellesbeite i fjellet.

Noen av Norges rikeste jordbruksområder finner vi i storgårdslandskapet i søndre deler av Ringsaker ned mot Mjøsa, mens om lag 40 000 dekar ligger over 350 moh og strekker seg opp mot fjellet. Ringsaker er på mange måter et Norge i miniatyr.

Det tradisjonelle landbruket og det rike kulturlandskapet danner også grunnlaget for et stort mangfold av opplevelser, aktiviteter, landbruksbasert reiseliv og lokal produsert mat. Viktig næringsmiddel- og foredlingsindustri som Nortura, Tine, Strand Unikorn, Hoff, Grilstad, Moelven Industrier og flere lokale sagbruk er lokalisert i Ringsaker. Enkelt beskrevet er landbruket ryggraden til Ringsaker samfunnet. Med 35 000 innbyggere, en kommune i god vekst så er det mange som nå blir berørt av den krisen vi ser i landbruket vårt. Det er nå stor fare for at denne ryggraden knekker..

STOR KOSTNADSVEKST - EN MEGET KREVENDE SITUASJON FOR JORDBRUKET

Matproduksjon står nå ovenfor en svært krevende situasjon både nasjonalt og internasjonalt. De utfordringene en nå ser dreier seg ikke bare om den økonomiske situasjonen for den enkelte gardbruker, men vel så mye om Norges totale matproduksjon og et lands evne til å utnytte ressursene på et best mulig vis for å sikre en best mulig matberedskap til egen befolkning, både på kort og lang sikt. Det er i så måte avgjørende å sikre innsatsfaktorer til, og økonomi i produksjonen.

Kostnadsveksten i fjor rammet noe ulikt i de ulike produksjoner ut i fra hvordan hver enkelt gardbruker har organisert drifta si. Det ble kompensert noe gjennom støtte for økte kostnader til strøm og handelsgjødsel.

Kostnadene har imidlertid fortsatt å øke betraktelig etter den tid. Nå er kostnadsveksten ute av kontroll for tilnærmet samtlige innsatsfaktorer og treffer alle produksjoner på et slikt vis at det nå er svært vanskelig for et samlet jordbruk. Det forventes videre at prisen på de viktigste innsatsfaktorene som bl.a. gjødsel og kraftfor vil fortette å stige.

I Norge blir inntektene i stor grad avtalt for det kommende året gjennom jordbruksoppgjøret ved bl.a. målpriser på en rekke varer. Dette medfører at gårdbrukere har svært liten mulighet til å øke inntjeningen gjennom året for å dekke inn økte produksjonskostnader.

En slik ordning kan fungere i en stabil verden som preges av forutsigbarhet. Slik er det ikke lenger. Det er innlysende at når kostnadene på innsatsfaktorene øker på det viset vi nå ser uten å kunne ta ut økt pris i markedet, settes jordbruket i en svært vanskelig økonomisk situasjon, og det meldes om likviditetsutfordringer. Til tross for forsikringer fra statsråden om økonomi i produksjonen, vurderer fortsatt jordbruksnæringa det som for økonomisk risikofylt å planlegge for produksjon av f.eks. mathvete, og velger redusert gjødsling og produsere med ekstensive vekster som for hvete eller bygg som gir en mindre økonomisk risiko. Det er også en reel fare for mer ekstensiv drift for også andre produksjoner.

I disse tiden med en svært krevende internasjonal situasjon med høye energi- og transportkostnader, samt en krig sentralt i Europas kornkammer, er det avgjørende at det legges til rette for økt produksjon av mat på norske ressurser.

Kostnadsøkningen det siste året for noen av de viktigste innsatsfaktorene

Hvor stor kostnadsveksten har vært på ulike kraftfôrblandinger det siste året varierer mye. Hovedgrunnen til denne variasjonen er hovedsakelig på bakgrunn av hvor høyt energinivå det er i kraftfôret. Det har blitt svært dyrt å importere alle råvarer, også til kraftfôr. Det anslås en gjennomsnittlig økning i kraftforprisen på 15-20 %. Dette forventes å øke betraktelig. Handelsgjødsel var i august 2021 priset til om lag kr 3,30 pr. kg. Nå koster gjødsel omlag kr 10,40 pr. kg. Det vil si at prisen i denne perioden har økt med 300 %.

Dieselpriisen har økt med nær 90 %. Strøm- og gasspriser har hatt en formidabel økning. For spesielt de som driver produksjoner som betinger mye oppvarming som f.eks. fjørfehold, og ikke har tilgang på alternative fyringskilder, er konsekvensene ved dette voldsom. Det bemerkes at også andre produksjoner har betydelige behov for strøm. En faktor som til nå i liten grad har vært et tema er strømkostnader ved drift av vanningsanlegg. En kan også i år få en tørkesommer på linje med den i 2018, der det vil være avgjørende for å sikre avling at gårdbrukere har økonomisk mulighet til å starte vanningsanleggene og evt. tørke høstet avling. Dagens strømsøtte er ikke tilstrekkelig for de som har en produksjon som betinger høyt strømforbruk. Jordbruket er ei næring som betinger kontinuerlig vedlikehold og investering i driftsapparatet og byggekostnadene har økt med om lag 25-30 %. Et mjølkefjøs til 30 kuer som kostet 10 mill. kroner i 2021, har steget med over 30 % i byggekostnad til 2022 og koster nå over 13 mill. kroner.

Konsekvensen av siste års kostnadsøkninger for gardbrukere

Det er her forsøkt å gi et bilde av hva kostnadsøkningen på de viktigste innsatsfaktorer, som kraftfôr, gjødsel og diesel vil bety økonomisk for noen av produksjonene i Ringsaker. Strøm- og fyringskostnaden er noe mer komplisert å regne på og er følgelig utelatt fra regnestykket, men det understrekes at den betydelig for enkelte produsenter og produksjoner. Det er heller ikke tatt inn økt rente, samt økning i andre innsatsfaktorer. Det bemerkes at det er tidels mange variabler, og det vil være betydelige variasjoner mellom ulike produsenter. Det har også vært noe endringer i pris på produsert vare i denne perioden. Det gir imidlertid et bilde av de økonomiske konsekvensene av siste års kostnadsvekst.

Det koster nå om lag 1 krone mer å produsere en liter mjølk. Dette utgjør kr 300.000 i økte kostnader for et gjennomsnittlig mjølkebruk i Ringsaker med en årlig produksjon på 300 tonn. Dette tilsvarer en økt kostnad på 21 mill. kroner i året for mjølkeproduksjonen i Ringsaker. Bare avskrivning av kostnadsøkningen på 3 mill. kroner over 20 år utgjør i tillegg om lag kr 0,7 pr liter.

For ammeku med oppfôring av kalv til slakt på 300 kg, vil gi en ekstra produksjonskostnad på kr 5.900. Dette tilsvarer en økt kostnad på kr 19 pr. kg storfekjøtt, eller kr 171.000 i året for en besetning på 30 ku.

Handelsgjødsel kostet i august 2021 om lag kr 3,30 pr. kg. Nå koster gjødsla omlag kr 10,40 pr. kg. Det vil si at prisen i denne perioden har økt med 300 %. I tillegg kommer økte dieselutgifter. Dersom det skal gjødsles for produksjon av mathvete uten husdyrgjødsel, og gjødsel og diesel kjøpes inn nå, så vil det for 500 daa utgjøre en økt kostnad på om lag kr 270.000.

Pris på kraftfôr til kylling har det siste året økt med om lag kr 0,96 pr kg. For en som produserer 140.000 kylling, vil dette resultere i økte fôrkostnader på omlag kr 420.000. Dersom det korrigeres for økt pris på kyllingslakt til produsent på kr 1 pr. kg, gir dette en netto årlig inntektsreduksjon på kr 223.000. Dersom det benyttes gass til oppvarming så har kostnadene i tillegg økt med om lag kr 200.000.

Når sindige Ringsaksokninger roper høgt SÅ ER DET KRISE!!!

Det er i dag ikke økonomisk evne i produksjonene til å bære disse økte kostnadene. Landbruket er ei næring som allerede før denne kostnadsveksten var preget av små marginer i produksjonen og generelt lav lønnsomhet og liten buffer for å håndtere uforutsette og kostnadsdrivende hendelser. Det som har skjedd det siste året er mer enn de fleste kunne forestille seg. Det er nå en reel fare for at mange nå vil måtte gi seg av økonomiske grunner, og enkelte vil kunne gå konkurs på grunn av dagens situasjon dersom det ikke raskt tas grep som får kostnadene under kontroll. Det er helt nødvendig å skape en økonomisk forutsigbarhet for gårdbrukere på både kort og på lang sikt. Spesielt ille er det nå for de yngre som ønsker å etablere seg i landbruket, og de som har gjennomført store

investeringer for å opprettholde eller øke matproduksjonen og følgelig har ei høy gjeldsbelastning.

Vi vet at det har vært noe ekstra utbetaling og justeringer på pris på levert vare fra gårdbrukere i tillegg til noen kompensasjonsordninger fra staten på bl.a. strøm og økte gjødselutgifter. Det er bra og dette har vært med på å avhjelpe situasjonen, men er på ingen måte tilstrekkelig til å sikre økonomi i produksjonene. Situasjonen er akutt. Det er krise!! Mange aktører melder nå inn hele besetninger til slakt, de melder om at de ikke kommer til å sette i gang våronna i år. Vi trenger nå tydelige signaler og tiltak fra sentrale politikere. Det er også viktig for oss å understreke at denne situasjonen med stor usikkerhet, og for enkelte en svært presset økonomisk situasjon for mange vil være psykisk krevende.

Kontaktperson:

Anita Ihle Steen

Ordfører Ringsaker kommune

Tlf: 917 467 62 / epost: ais@ringsaker.kommune.no

